

VI U 740/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 listopada 2015r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Ewa Milczarek

Protokolant: st.sekr.sąd Hanna Kauczor

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 27 października 2015r. w B.

odwołań (...) Szkoły (...) w B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

z dnia (...)

nr (...) - (...)

nr (...) - (...)

nr (...) - (...)

nr (...) - (...)

nr (...) - (...)

nr (...) - (...)

nr (...)// (...) - (...)

nr (...) - (...)

w sprawie (...) Szkole (...) w B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o składki

z udziałem osób zainteresowanych : A. B. (1), B. B., R. D., T. G., M. W., A. K., J. B., M. G. (1), A. B. (2)

oddala odwołania.

SSO Ewa Milczarek

Na oryginale właściwy podpis.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. zaskarżonymi decyzjami z dnia 7 lutego 2014 roku działając na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 81 ust. 1, art. 82 ust. 2 oraz art. 85 ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych stwierdził, że podstawę wymiaru i składkę na ubezpieczenie zdrowotne A. B. (1), B. B., A. B. (2), J. B., M. G. (1), R. D., stanowią kwoty wskazane w powyższych decyzjach. W odniesieniu do zainteresowanych T. G. i M. W. w zaskarżonych decyzjach organ rentowy stwierdził, że zainteresowani podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnym, rentowym i wypadkowemu ze wskazaną w decyzjach podstawą wymiaru

składek. W odniesieniu do zainteresowanej A. K. organ rentowy w zaskarżonej decyzji wskazał, że ta zainteresowana podlega obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowym i wypadkowemu.

W uzasadnieniu wszystkich wydanych decyzji organ rentowy wskazał, że w wyniku kontroli przeprowadzonej u płatnika składek ustalono, iż wobec w/w – nich zainteresowanych płatnik nie dokonał ich zgłoszenia do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych oraz nie wykazał podstawy wymiaru składek na w/w ubezpieczenia z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia określonej przez płatnika składek „umową o dzieło”. Organ wskazał, że płatnik składek zatrudniał na podstawie „umów o dzieło” zainteresowanych, którym zlecał prowadzenie zajęć dydaktycznych i edukacyjnych i z tego tytułu nie deklarował składek na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne oraz nie zgłaszał zainteresowanych do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Organ rentowy wskazał, że w przypadku prowadzenia cyklu zajęć dydaktycznych (w tym wykładów) nie występuje żaden rezultat ucieleśniony w jakiegokolwiek postaci, który byłby możliwy do obiektywnej weryfikacji. Nie jest również możliwe poddanie kontroli efektów pracy osób wykonujących przedmiotowe umowy pod kątem osiągnięcia rezultatu. W ocenie organu rentowego prowadzenie zajęć dydaktycznych stanowi wyłącznie staranne działanie wykonawców umów, którzy stosownie do posiadanej wiedzy mają ją przekazać studentom, słuchaczom i innym uczestnikom zajęć, zaś liczba godzin przeprowadzonych zajęć nadaje im charakter powtarzalny, nawet jeżeli dany przedmiot został podzielony na części. W ocenie organu rentowego przedmiotem umów zawartych z zainteresowanymi było świadczenie usług, a nie osiągnięcie określonego rezultatu.

Odwołanie od powyższych decyzji złożył płatnik składek (...) Szkoła (...) w B. i wniósł o ich zmianę poprzez ustalenie, że brak jest podstaw do ustalenia podstawy wymiaru i składki na ubezpieczenie zdrowotne z tytułu wykonywania przez zainteresowanych umowy zlecenia na rzecz powoda. W treści odwołań płatnik składek wskazał, że organ w zaskarżonych decyzjach dokonał błędnej kwalifikacji umów łączących strony. Wskazał, że przedmiotem umów łączących go z zainteresowanymi było prowadzenie zajęć dydaktycznych (wykładów), opracowanie szczegółowego programu tych zajęć (tzw. sylabusu) oraz opracowanie materiałów szkoleniowych. Dalej płatnik dodał, że rezultatem umów było samo przygotowanie i wygłoszenie wykładu oraz zrealizowanie założonego programu zajęć. Rezultat ten ma materialny wyraz i jest możliwy do kontroli. Płatnik na potwierdzenie swojego stanowiska powołał się na orzecznictwo Sądu Najwyższego. Wskazał nadto, że ogólne założenia przy konstruowaniu umów zawartych z zainteresowanymi miały swoje prawne i ugruntowane w praktyce podstawy. Płatnika zaznaczył, że nie mogło być mowy o powtarzalnym charakterze wykonywanych przez zainteresowanych czynności, skoro tematyka wygłaszanych przez nich wykładów była różna.

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie, podtrzymując argumentację zawartą w skarżonych decyzjach.

Sprawy z odwołań płatnika składek zostały przekazane do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą sygn. akt VI U 740/14.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Płatnik składek (...) Szkoła (...) w B. prowadzi działalność m.in. w zakresie prowadzenia procesu dydaktycznego. Wykładowcy zatrudniani są na podstawie różnych tytułów, głównie na podstawie umów o pracę, ale również na podstawie umów cywilnoprawnych – umów zlecenia lub umów o dzieło. Z osobami zatrudnionymi na podstawie umów zlecenia zawierano również osobne umowy o dzieło. Wykładowcy nie byli zobowiązani do przedstawienia szczegółowego tematu wykładów (w tym zakresie w ramach ogólnych wytycznych dotyczących wykładanego przedmiotu mieli dużą swobodę). Zwykle byli zobligowani do przedłożenia tzw. sylabusu czyli planu zajęć w ramach przedmiotu, który mieli wykładać, przy czym sylabus taki był składany już po zawarciu umowy o dzieło. W przypadku niektórych zainteresowanych po zrealizowaniu przez nich cyklu wykładów, wykładowcy przekazywali uczelni skrypty lub prezentacje dotyczące przeprowadzonych zajęć. W stosunku do niektórych z nich uczelnia przeprowadzała hospitacje lub weryfikowała metodykę ich nauczania czy też przygotowanie merytoryczne poprzez ankiety kierowane do studentów. Dział personalny nie weryfikował realizacji umów przez wykładowców.

Płatnik składek zawierał z niektórymi wykładowcami kontrakty dydaktyczne, w których powyżsi zobowiązali się do realizacji zadań dydaktycznych (cykli dydaktycznych lub innych autonomicznych zadań dydaktycznych), które szczegółowo określone będą w odrębnych umowach cywilnoprawnych, zależnie od przedmiotu zadania, umowach zlecenia lub umowach o dzieło. W treści kontraktów wskazywano, że w przypadku zadań o charakterze autorskim uczelnia zapewnia autonomię w osiągnięciu przewidzianych efektów, a wykładowca zapewnia autorski i unikatowy sposób ich realizacji oraz godzi się na poddanie ich efektów pełnej ewaluacji wg zasad przewidzianych w (...) (§ 5 ust. 1). Dalej w treści wskazano, że w przypadku zadań nie wymagających autorskiego podejścia wykładowca godzi się na ich realizację wg ścisłych wytycznych uczelni oraz na podstawie przekazanych mu materiałów i pomocy dydaktycznych i naukowych (§ 5 ust. 2). W kolejnym punkcie kontraktu wskazano, że w przypadku zadań związanych z wytworzeniem utworu wykładowca zobowiązuje się do przekazania praw majątkowych autorskich na polach eksploatacji określonych w odrębnych aktach wewnętrznych uczelni, zgodnie z (...) (§ 5 ust. 3). Następnie wskazano, że forma umowy cywilnoprawnej, wynikająca z rodzaju i charakteru zadania, jest weryfikowana przez dział personalny w konsultacji z wykładowcą (§ 5 ust. 4).

Dowód: zeznania świadków: B. K. zapis protokołu rozprawy k.134 akt sądowych, A. B. (3), P. B. – zapis protokołu rozprawy k. 91 akt sądowych), zeznania F. S. – zapis protokołu rozprawy k. 134 akt sądowych), kontrakt dydaktyczny M. W. k.283

W okresie objętym zaskarżoną decyzją, dotyczącą zainteresowanego A. B. (1), płatnik składek zawarł z zainteresowanym A. B. (1) umowę o dzieło o przeprowadzenie wykładów w przedmiocie logistyki sił zbrojnych za ustalonym w umowie wynagrodzeniem. Do umowy zainteresowany załączył oświadczenie, w którym wskazał, że w ramach wykonywanych przez niego obowiązków dydaktycznych oraz naukowo-badawczych wynikających z umowy o dzieło wykonał prace autorskie i twórcze podlegające przepisom ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Do oświadczenia załączono specyfikację dzieła-zakres prac objętych prawami autorskimi. Zainteresowany współpracował z płatnikiem składek od kilku lat. W powyższym okresie powierzone mu czynności wykonywał wyłącznie na podstawie umowy o dzieło. W ramach w/w umowy zainteresowany prowadził wyłącznie wykłady, które odbywały się zgodnie z terminarzem w różnym rozmiarze czasowym.

Dowód: zeznania zainteresowanego zapis protokołu rozprawy k.236 akt sądowych), umowa o dzieło wraz z załącznikiem w postaci oświadczenia zainteresowanego oraz rachunkami (k. 6-9 akt sądowych o sygn. VI U 740/14)

W okresie objętym zaskarżoną decyzją dotyczącą zainteresowanej M. W. płatnik składek zawarł z zainteresowaną M. W. umowę o dzieło w przedmiocie wprowadzenia do filozofii oraz drugą umowę na przeprowadzenie wykładów bez określenia ich przedmiotu, za wskazanym w umowach wynagrodzeniem. Strony wskazały okres obowiązywania umów. Do umowy zainteresowana załączyła oświadczenie, w którym wskazała, że w ramach wykonywanych przez nią obowiązków dydaktycznych oraz naukowo-badawczych wynikających z umowy o dzieło wykonała prace autorskie i twórcze podlegające przepisom ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Do oświadczenia załączono specyfikację dzieła-zakres prac objętych prawami autorskimi. Wykłady zainteresowanej dla studentów odbywały się raz na tydzień albo raz na dwa tygodnie po dwie godziny jednorazowo w ramach zawartego kontraktu dydaktycznego. Zainteresowana składała sekretarzowi instytutu sylabus, zawierający informację dla jakiego kierunku wykład jest przeznaczony, liczbę godzin dydaktycznych oraz konspekt wykładu. Zainteresowana przeprowadzała egzamin pisemny z pytaniami otwartymi i wystawiała oceny. Wynagrodzenie było ustalane według stawki godzinowej określonej w kontrakcie dydaktycznym. Zainteresowana otrzymywała wynagrodzenie w cyklu comiesięcznym za ilość przeprowadzonych w danym miesiącu wykładów

Dowód: zeznania zainteresowanej zapis protokołu rozprawy k.285 akt sądowych), umowy o dzieło wraz z załącznikiem w postaci oświadczenia zainteresowanej oraz rachunkami (k. 6-9 akt sądowych o sygn. VI U 938/14)

W okresie objętym zaskarżoną decyzją, dotyczącą zainteresowanego T. G., płatnik składek zawarł z zainteresowanym T. G. umowy o dzieło o przeprowadzenie zajęć dydaktycznych warsztatowych na studiach podyplomowych: wzornictwo-projektowanie użytkowe i artystyczne za ustalonym w umowie wynagrodzeniem. Ubezpieczony tworzył sylabusy, później skrypty w oparciu o program zawarty w sylabusie. Materiały przedstawiał przed rozpoczęciem zajęć. Jego zajęcia polegały na przeprowadzeniu wykładów i zajęć dydaktycznych dla studentów. Zajęcia odbywały się raz na dwa tygodnie, po około 3 godzin lekcyjnych. W ramach drugiej umowy o dzieło zainteresowany prowadził zajęcia warsztatowe przy komputerach, poprzedzone sporządzonymi przez niego skryptami, które złożył przed rozpoczęciem zajęć. Te materiały wysyłał drogą mailową. Zainteresowany przeprowadzał testy końcowe. Wypłata wynagrodzenia odbywała się w cyklu miesięcznym do 10 dnia kolejnego miesiąca według stawki godzinowej. Obie umowy były realizowane w ramach projektów unijnych a zainteresowana przekazywała prawa autorskie do skryptów do zajęć Uczelni.

Dowód: zeznania zainteresowanego zapis protokołu rozprawy k.236 akt sądowych), umowy o dzieło wraz z rachunkami (k. 6-40 akt sądowych o sygn. VI U 843/14)

. W okresie objętym zaskarżoną decyzją, dotyczącą zainteresowanej A. K., płatnik składek zawarł z zainteresowaną A. K. umowę o dzieło w przedmiocie przeprowadzenia zajęć na studiach podyplomowych bez określenia ich przedmiotu, za wskazanym w umowach wynagrodzeniem. Strony wskazały okres obowiązywania umów. Do umowy zainteresowana załączyła oświadczenie, w którym wskazała, że w ramach wykonywanych przez nią obowiązków dydaktycznych oraz naukowo-badawczych wynikających z umowy o dzieło wykonała prace autorskie i twórcze podlegające przepisom ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Do oświadczenia załączono specyfikację dzieła-zakres prac objętych prawami autorskimi. Prowadzenie zajęć generalnie polegało na przygotowaniu sylabusy i przeprowadzeniu jednorazowych ćwiczeń praktyczno-warsztatowych. Umowa zawarta na okres trwania studiów podyplomowych, na których zainteresowana prowadziła zajęcia z wiedzy o kulturze, jednorazowe o charakterze warsztatowym, około 4 godzin na studiach o zarządzaniu kulturą. Oprócz przygotowania sylabusy dla studentów, materiały przygotowane w sylabusie studenci otrzymywali mailem i na zajęciach odbywały się praktycznie ćwiczenia z wiedzy o kulturze. Zajęcia nie kończyły się zaliczeniem. Rezultatem umowy miało być zdobycie przez studentów konkretnych umiejętności posługiwania się w praktyce wiedzą o kulturze.

Dowód: zeznania zainteresowanej zapis protokołu rozprawy k.236 akt sądowych), umowy o dzieło wraz z załącznikiem w postaci oświadczenia zainteresowanej oraz rachunkami (k. 6-9 akt sądowych o sygn. VI U 936/14)

W okresie objętym zaskarżoną decyzją, dotyczącą zainteresowanego M. G. (2), płatnik składek zawarł z zainteresowanym M. G. (2) umowy o dzieło o przeprowadzenie wykładów z kształcenia ruchowego i metodyki nauczania ruchu, za określonym w umowie wynagrodzeniem. W trakcie trwania umowy zainteresowany zawarł kolejną umowę dotyczącą kontynuacji prowadzenia zajęć. Uczelnia określała terminy zajęć ze studentami. Zainteresowany prowadził wykłady na studiach dziennych raz w tygodniu a na studiach zaocznych co 2 tygodnie w soboty i niedziele. Prowadził wykłady przez dwa semestry na studiach dziennych, liczba godzin jednorazowych -4 godziny w ciągu jednego dnia. Uczelnia określała całkowitą liczbę godzin w semestrze w tzw. rozporządzeniach wewnętrznych. Dziekanat zgłaszał zainteresowanemu ile jest godzin wykładów do przeprowadzenia w danym semestrze i zainteresowany tworzył program nauczania oraz sylabus, w którym zawarte były treści programowe wykładów, skutki kształcenia np. osiągnięcie określonych umiejętności i wykaz tematyczny zajęć. Treści wykładów zainteresowany musiał złożyć przed rozpoczęciem cyklu wykładów bądź na początku. Zajęcia kończyły się sprawdzianem, który przeprowadzał zainteresowany, było to zaliczenie w formie pisemnej. W umowie była określona stawka godzinowa wynagrodzenia. Zainteresowany nie stworzył skryptu, nie przekazywał praw autorskich Uczelni.

Dowód: zeznania zainteresowanego zapis protokołu rozprawy k.236 akt sądowych), umowy o dzieło wraz z rachunkami (k. 6-9 akt sądowych o sygn. VI U 839/14)

W okresie objętym zaskarżoną decyzją, dotyczącą zainteresowanego J. B., płatnik składek zawarł z zainteresowanym J. B. umowę o dzieło w przedmiocie przeprowadzenia wykładów z podstaw elektroniki i elektrotechniki za wskazanym w umowach wynagrodzeniem. Strony wskazały w umowie okres obowiązywania umowy. W ramach tej umowy zainteresowany prowadził wykłady i ćwiczenia na zjazdach sobotnio-niedzielnym dla studentów zaocznych. W każdym semestrze była inna ilość godzin. Było prawdopodobnie od 4 do 6 wykładów w jednym miesiącu. Zainteresowany nie przygotowywał skryptów, a jedynie materiały w postaci slajdów na konkretny wykład. Oprócz wykładu zainteresowany odbywał także ćwiczenia. Po wykładach zainteresowany przeprowadzał egzamin o części pisemnej i ustnej. Wypłata wynagrodzenia miała charakter comiesięczny.

Dowód: zeznania zainteresowanego- zapis protokołu rozprawy k.236 akt sądowych), umowy o dzieło oraz rachunkami (k. 6-9 akt sądowych o sygn. VI U 743/14)

W okresie objętym zaskarżoną decyzją, dotyczącą zainteresowanej A. B. (2), płatnik składek zawarł z zainteresowaną A. B. (2) umowę o dzieło w przedmiocie przeprowadzenia wykładów z przedmiotu bezpieczeństwo żywności, za wskazanym w umowach wynagrodzeniem. Strony wskazały okres obowiązywania umów. Zainteresowana prowadziła wykłady dla studentów, przygotowując wcześniej odpowiednie materiały w postaci sylabusów. Wypłata wynagrodzenia odbywała się w systemie miesięcznym według stawki godzinowej.

Dowód: zeznania zainteresowanej zapis protokołu rozprawy k.333 akt sądowych), umowy o dzieło wraz z rachunkami (k. 6-7 akt sądowych o sygn. VI U 742/14)

W okresie objętym zaskarżoną decyzją, dotyczącą zainteresowanego B. B., płatnik składek zawarł z zainteresowanym B. B. umowę o dzieło w przedmiocie przeprowadzenia zajęć na studiach o kierunku turystyka z przedmiotu-ekologia i ochrona środowiska, za wskazanym w umowach wynagrodzeniem. Strony wskazały okres obowiązywania umów. Do umowy zainteresowany załączył oświadczenie, w którym wskazał, że w ramach wykonywanych przez niego obowiązków dydaktycznych oraz naukowo-badawczych wynikających z umowy o dzieło wykonał prace autorskie i twórcze podlegające przepisom ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Do oświadczenia załączono specyfikację dzieła-zakres prac objętych prawami autorskimi.

Wykłady były przeznaczone dla studentów zaocznych i zajęcia odbywały się w Ośrodku (...) w E.. Zjazdy były w weekendy co miesiąc w jednym ciągu od 2 do 4 godzin. Wykłady kończyły się zaliczeniem z oceną i zainteresowany wystawiał ocenę końcową. Zainteresowany co roku podpisywał kontrakt dydaktyczny. Przed podpisaniem umowy o dzieło zainteresowany składał wykaz treści dydaktycznych - opis prac objętych prawami autorskimi. Wynagrodzenie było wypłacane jednorazowo za każdy semestr.

Dowód: zeznania zainteresowanej zapis protokołu rozprawy k.236 akt sądowych), umowy o dzieło wraz z załącznikiem w postaci oświadczenia zainteresowanego oraz rachunkami (k. 6-15 akt sądowych o sygn. VI U 741/14)

W okresie objętym zaskarżoną decyzją, dotyczącą zainteresowanego R. D., płatnik składek zawarł z zainteresowanym R. D. umowę o dzieło w przedmiocie przeprowadzenia z zarządzania produkcją i usługami, za wskazanym w umowach wynagrodzeniem. Strony wskazały okres obowiązywania umów. Do umowy zainteresowany załączył oświadczenie, w którym wskazał, że w ramach wykonywanych przez nią obowiązków dydaktycznych oraz naukowo-badawczych wynikających z umowy o dzieło wykonała prace autorskie i twórcze podlegające przepisom ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Do oświadczenia załączono specyfikację dzieła-zakres prac objętych prawami autorskimi. Zainteresowany prowadził zajęcia w postaci ćwiczeń i wykładów oraz przedstawiał przygotowane przez siebie prezentacje. Zainteresowany przygotowywał też sylabusy, przedstawiał w nich studentom planowaną treść wykładów. Zainteresowany miał swobodę przekazywanych tematów ale w ramach zapotrzebowania zgłoszonego przez uczelnię.

Dowód: zeznania zainteresowanego - zapis protokołu rozprawy k.426 akt sądowych), umowy o dzieło wraz z załącznikiem w postaci oświadczenia zainteresowanego oraz rachunkami (k. 6-20 akt sądowych o sygn. VI U 840/14)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Przenosząc ustalony w sprawie stan faktyczny na grunt przepisów prawa stwierdzić należało, że odwołania płatnika składek nie zasługiwały na uwzględnienie.

Powyżej przedstawiony stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o zeznania złożone przez zainteresowanych oraz osobę przesłuchaną w imieniu płatnika, zeznania świadków, jak również przedłożone do akt sprawy dokumenty dotyczące zawierania umów z zainteresowanymi. Sąd uznał zeznania złożone przez świadków oraz strony na okoliczność zawieranych z płatnikiem składek umów i wykonywanych czynności co do zasady za wiarygodne. Zeznania stron i świadków były logiczne i spójne, wzajemnie się dopełniały, nadto podane przez nich okoliczności znalazły potwierdzenie w przedłożonych do akt sprawy dokumentach w postaci kopii zawieranych z nimi umów. Sąd jednakże odmiennie ocenił charakter prawny umów stanowiących przedmiot niniejszego sporu, do czego szczegółowo odniesie się w dalszej części uzasadnienia.

Przechodząc na rozważań prawnych w pierwszej kolejności wskazać należy na zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym oraz ubezpieczeniu zdrowotnemu. Artykuł 6 ust. 1 pkt. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.; dalej „u.s.u.s.”) stanowi, że ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, zwanymi zleceniobiorcami, oraz osobami z nimi współpracującymi.

Zgodnie natomiast z art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. D. U. z 2008 r., Nr 164, poz. 1027 ze zm.), do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne zleceniobiorców stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe tych osób. Zgodnie zaś z art. 82 ust. 2 w/w ustawy, w przypadku gdy w ramach jednego z tytułów do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego wymienionych w art. 66 ust. 1 ubezpieczony uzyskuje więcej niż jeden przychód, składka na ubezpieczenie zdrowotne jest opłacana od każdego z uzyskanych przychodów odrębnie. Art. 66 ust. 1 lit. e w/w ustawy wskazuje, że obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegają osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniami społecznymi lub ubezpieczeniem społecznym rolników, które są osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące zlecenia lub osobami z nimi współpracującymi. Następnie art. 85 ust. 4 w/w ustawy stanowi, że za osobę wykonującą pracę na podstawie umowy zlecenia, umowy agencyjnej lub innej umowy o świadczenie usług oraz za osobę z nią współpracującą składkę jako płatnik oblicza, pobiera z dochodu ubezpieczonego i odprowadza zamawiający, z zastrzeżeniem art. 86 ust. 1 pkt. 13a.

Następnie w kwestii wskazania dalszych podstaw podlegania ubezpieczeniom społecznym należy przywołać art. 12 ust. 1 u.s.u.s., zgodnie którym ubezpieczeniu wypadkowemu podlegają osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Artykuł 13 pkt 2 ustawy o s.u.s. stanowi, iż obowiązek ubezpieczeń zleceniobiorcy istnieje od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia umowy. Artykuł 18 ust. 3 ustawy z kolei stanowi, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zleceniobiorców ustala się zgodnie z ust. 1, jeżeli w umowie agencyjnej lub umowie zlecenia albo w innej umowie o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, określono odpłatność za jej wykonywanie kwotowo, w kwotowej stawce godzinowej lub akordowej albo prowizyjnie. Artykuł 20 ust. 1 cytowanej ustawy wskazuje, iż podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe i ubezpieczenie wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Artykuł 36 ust. 1, ust. 2 i ust. 4 w/w ustawy stanowi, że każda osoba objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń

społecznych. Obowiązek zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych osób określonych w art. 6 ust. 1 pkt. 4 należy do płatnika składek. Zgłoszeń, o których mowa w ust. 2 i 3, dokonuje się w terminie 7 dni od daty powstania obowiązku ubezpieczenia.

Spór pomiędzy stronami dotyczył tego, jaka w rzeczywistości umowa cywilnoprawna łączyła płatnika składek z zainteresowanymi, czy była to umowa o dzieło, czy też umowa o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy o zleceniu. Rozpoznanie przedmiotowej sprawy uzależnione było od dokonania prawidłowych ustaleń faktycznych. Ważne było nie tyle, jakie prace wykonywali zainteresowani, ale przede wszystkim to, w jaki sposób strony umówiły się i czy zakontraktowane prace doprowadziły do wytworzenia dzieła.

Sąd nie podzielił stanowiska odwołującej się Szkoły i doszedł do przekonania, że umowy łączące strony były w istocie umowami o świadczenie usług, do których stosuje się przepisy o zleceniu, a nie umowami o dzieło.

Zgodnie z treścią art. 627 k.c. przez umowę o dzieło przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła, a zamawiający do zapłaty wynagrodzenia. Zgodnie natomiast z treścią art. 734 k.c. przez umowę zlecenia przyjmujący zlecenie zobowiązuje się do dokonania określonej czynności prawnej dla dającego zlecenie. Natomiast w myśl art. 750 k.c. do umów o świadczenie usług, które nie są uregulowane innymi przepisami, stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu. Odesłanie to znajduje zastosowanie wówczas, gdy przedmiotem umowy jest dokonywanie czynności faktycznej, a umowa nie jest unormowana w przepisach dotyczących innych umów nazwanych.

W doktrynie przyjmuje się, że w wypadku umowy o dzieło istotne jest zawsze osiągnięcie umówionego rezultatu, bez względu na rodzaj i intensywność świadczonej w tym celu pracy i staranności. Przyjmujący zamówienie odpowiada zatem za nieosiągnięcie określonego rezultatu, a nie za brak należytej staranności. Istotą tak rozumianej przez ustawodawcę umowy o dzieło jest powstanie elementu niezależnego od samego twórcy, który może być samodzielnym przedmiotem obrotu. Umowę o świadczenie usług odróżnia od umowy o dzieło to, że jej przedmiotem jest dokonanie określonej czynności faktycznej (usługi), a nie jej wynik.

Dzieło jest wytworem, który w momencie zawierania umowy nie istnieje, jednak jest w niej z góry przewidziany i określony w sposób wskazujący na jego indywidualne cechy. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 listopada 2000 r. (IV CKN 152/00, OSNC 2001/4/63) wskazał, że kryterium odróżnienia umowy o dzieło od umowy o świadczenie usług stanowi także możliwość poddania umówionego rezultatu (dzieła) sprawdzianowi na istnienie wad fizycznych. Sprawdzenie na istnienie wad fizycznych dzieła jest niemożliwe do przeprowadzenia, jeśli strony nie określiły w umowie cech i parametrów indywidualizujących dzieło (por. wyrok Sądu Najwyższego z 3 października 2013 r., II UK 103/13, OSNP 2014/9/134).

Umowa o dzieło wymaga, by starania przyjmującego zamówienia doprowadziły do konkretnego, w przyszłości indywidualnie oznaczonego rezultatu. Dzieło jest w każdym wypadku wytworem przyszłym, który w momencie zawarcia umowy nie istnieje, natomiast ma powstać w przyszłości ściśle określonej. Przyszły rezultat stanowiący przedmiot umowy o dzieło musi być z góry przewidziany i określony, przy użyciu w szczególności obiektywnych jednostek metrycznych, przez zestawienie z istniejącym wzorem, z wykorzystaniem planów, rysunków czy też przez opis. Nadto podnieść należy, że rezultatem nieucieleśnionym w rzeczy nie może być czynność, a jedynie wynik tej czynności. Dzieło musi bowiem istnieć w postaci postrzegalnej, pozwalającej nie tylko odróżnić je od innych przedmiotów, ale i uchwycić istotę osiągniętego rezultatu (tak A. Brzozowski, K. Pietrzykowski, komentarz t. II 2005r., s.351-352). Wykonanie określonej czynności, na którą składa się szereg powtarzających się czynności, bez względu na to, jaki rezultat czynność ta przyniesie, jest natomiast cechą charakterystyczną tak dla umów zlecenia jak i dla umów o świadczenie usług nieuregulowanych innymi przepisami (tak SN w wyroku z dnia 04 lipca 2013r., III UK 402/12). Przedmiotem umowy o dzieło może być także utwór w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm.), jeśli dany wytwór niematerialny spełnia wszystkie przesłanki wymienione w powołanym przepisie, a mianowicie: stanowi

rezultat pracy człowieka (twórcy), jest przejawem jego działalności twórczej i ma indywidualny charakter (por. wyroki Sądu Najwyższego z 18 czerwca 2003 r., II CKN 269/01, OSNC 2004 nr 9, poz. 142).

Przedmiot umowy o dzieło może być określony w różny sposób i różny może być stopień dokładności tego określenia, pod warunkiem że nie budzi wątpliwości, o jakie dzieło chodzi. W doktrynie i orzecznictwie wyrażany jest pogląd, że nie można uznać za dzieło czegoś, co nie odróżnia się w żaden sposób od innych występujących na danym rynku rezultatów pracy - materialnych bądź niematerialnych, gdyż wówczas zatraciłby się indywidualny charakter dzieła. Dzieło nie musi wprawdzie być czymś nowatorskim i niewystępującym jeszcze na rynku, jednak powinno posiadać charakterystyczne, wynikające z umowy cechy, umożliwiające zbadanie, czy dzieło zostało wykonane prawidłowo i zgodnie z indywidualnymi wymaganiami bądź upodobaniami zamawiającego. Zatem przedmiotem umowy o dzieło jest doprowadzenie do weryfikowalnego i jednorazowego rezultatu, zdefiniowanego przez zamawiającego w momencie zawierania umowy.

Brak kryteriów określających pożądaną przez zamawiającego wynik (rezultat) umowy prowadzi do wniosku, że przedmiotem zainteresowania zamawiającego jest wykonanie określonych czynności, a nie ich rezultat. Pogląd taki wyraził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 14 listopada 2013 r. (II UK 115/13), w którym stwierdził, że nie stanowi umowy o dzieło umowa o przeprowadzenie cyklu wykładów (zajęć dydaktycznych). Analogiczne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w przywołanym wyroku z dnia 3 października 2013 r. (II UK 103/13), gdzie wskazał, że nie stanowi umowy o dzieło umowa o przeprowadzenie cyklu bliżej niesprecyzowanych wykładów z danej dziedziny wiedzy, których tematy pozostawiono do uznania wykładowcy, bowiem wskazuje to, że zamawiający nie jest zainteresowany określonym dziełem (utworem) intelektualnym o indywidualnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy z 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, ale przekazywaniem odbiorcom wykładu wiedzy z danej dyscypliny.

Powyższe poglądy Sąd orzekający w przedmiotowej sprawie w pełni podziela i akceptuje.

Przedmiotem omawianych w niniejszym postępowaniu umów było przeprowadzenie zajęć z różnych dziedzin. Nie może budzić wątpliwości, że określony w niniejszych umowach przedmiot nie charakteryzuje się wymaganą cechą indywidualizującą utwór (dzieło), brak jest określenia rezultatu w rozumieniu umowy o dzieło, jaki ma zostać osiągnięty. Niewątpliwie przeprowadzenie wykładów z powyższych przedmiotów dla studentów nie prowadziło do stworzenia określonego dzieła i nie miało charakteru czynności przynoszących konkretny indywidualny rezultat materialny bądź intelektualny. Zainteresowani jako zleceniobiorcy zobowiązali się jedynie do starannego działania, polegającego na przygotowaniu i przeprowadzeniu wykładów i nie prowadziło to do powstania postrzegalnego dzieła materialnego czy niematerialnego. Było to wyłącznie staranne działanie wykonawcy umowy, który stosownie do posiadanej wiedzy, miał ją przekazać słuchaczom. Ponadto, jak wynika z treści umów, zainteresowani nie zostali zobowiązani do zaprezentowania finalnego efektu swojej pracy, a jedynie starannego działania. Powyższego nie zmienia też fakt, że zainteresowani na potrzeby wykładów przygotowali sylabusy i prezentacje multimedialne prezentowane w trakcie wykładów. Oczywistym jest, że na każdym kursie czy wykładzie dobór teorii metod edukacyjnych czy sposób przeprowadzenia wykładu jest zindywidualizowany przez osobę prowadzącą wykład czy szkolenie, ale nie zmienia to typowej usługi edukacyjnej w umowę rezultatu. Wkład bowiem w postaci wysiłku intelektualnego, wymaganego przy każdej pracy umysłowej, jest elementem obowiązku starannego działania (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 19 czerwca 2013r., III AUa 1511/12, LEX nr 1350370). Dla realizacji przedmiotowych umów istotne było „staranie się” zleceniobiorców do podniesienia poziomu wiedzy studentów w zakresie wykładanego przedmiotu i przygotowanie ich do egzaminów czy zaliczeń. Wynagrodzenie zainteresowanych nie było w żaden sposób uzależnione od efektów ich pracy.

Wykładowcy nie byli zobowiązani do przedstawienia szczegółowego tematu wykładów. Niektórzy z zainteresowanych załączali do umów tematy poszczególnych wykładów i jaką ilość godzin przeznaczą na jego wygłoszenie, jednakże tematy te były wskazywane równie ogólnie i szeroko, co sam wykładany przedmiot. W przypadku umowy o dzieło autorskie w postaci utworu naukowego (wykładu) przedmiotowo istotnym jej elementem jest jego zakres, którego wskazanie nie może się ograniczać do danej dziedziny nauki. Tak bowiem szeroko ujęty przedmiot umowy uniemożliwia jego identyfikację wśród innych utworów intelektualnych dotyczących tego samego zakresu. Istotą

wykładu jako dzieła autorskiego jest jego treść zawierająca przekaz określonej myśli intelektualnej twórcy, której granice wytycza z góry zamówiony temat. Nie stanowi umowy o dzieło umowa o przeprowadzenie cyklu bliżej niesprecyzowanych wykładów z danej dziedziny wiedzy, których tematy pozostawiono do uznania wykładowcy, bowiem wskazuje to, że zamawiający nie jest zainteresowany określonym dziełem (utworem) intelektualnym o indywidualnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, ale przekazywaniem odbiorcom wykładu wiedzy z danej dyscypliny (por. wyrok SN z 3 października 2013 r.).

Z tak określonego celu umów wiążących strony (edukacja studentów) nie mógł wynikać obiektywnie osiągalny i pewny rezultat. Chodziło więc o wykonanie określonej czynności (szeregu powtarzających się czynności) bez względu na to, jaki rezultat czynność ta przyniesie. Zatem przedmiotem umów była określona czynność (czynności), a nie jej wynik, co przesądza o ich kwalifikacji jako umów starannego działania - umów o świadczenie usług - art. 750 k.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 18 kwietnia 2012 r., II UK 187/1, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 115 oraz z dnia 13 czerwca 2012 r., I UK 308/11, LEX nr 1235841).

Wskazać również należy, zważywszy na kategoryczne twierdzenia płatnika składek o autorskim charakterze każdej z umów o dzieło i o autorskim charakterze każdego z przeprowadzonych przez zainteresowanych wykładów, na niekonsekwencję, a w zasadzie jej brak, w zawieraniu umów przenoszących majątkowe prawa autorskie. Zgodnie z art. 41 ust 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz.U.2006, Nr 90, poz. 63 ze zm.) umowa o przeniesienie autorskich praw majątkowych lub umowa o korzystanie z utworu, zwana dalej „licencją”, obejmuje pola eksploatacji wyraźnie w niej wymienione. Nadto ugruntowane jest stanowisko doktryny, jak i judykatury wskazujące, że zgodnie z art. 41 ust. 2 w związku z art. 50 oraz art. 67 ust. 1 PrAut, zarówno umowa przeniesienia autorskich praw majątkowych jak i umowa licencyjna, obejmują te pola eksploatacji, które zostały wyraźnie w nich określone, co oznacza, że określenie pól eksploatacji, w rozumieniu art. 50, stanowi essentialia negotii takiej umowy (por. wyrok SN z dnia 23 września 2004 r., III CK 400/2003, LEX nr 174201). Przesłanka „wyraźnego wymienienia” pól eksploatacji zostanie spełniona wówczas, „gdy strony enumeratywnie i precyzyjnie określą pola eksploatacji – także te wykraczające poza art. 50 – posługując się przy tym w usprawiedliwionym zakresie „nazewnictwem” przyjętym we wspomnianym przepisie” (tak J. Barta w: Prawa autorskie i prawa pokrewne. Komentarz, red. J. Barta, R. Markiewicz, Lex 2011). Skoro według płatnika składek rezultatem (dziełem) jest już samo przygotowanie i wygłoszenie wykładu, to naturalną konsekwencją tego powinno być zawieranie umowy o dzieło dla każdego z mających się odbyć wykładów.

Bez znaczenia było również to, że od otrzymanego wynagrodzenia zainteresowani, zgodnie ze składanymi oświadczeniami, wnosili o naliczanie 50 % kosztów uzyskania przychodów od tej części wynagrodzenia.

Biorąc pod uwagę wszystkie wskazane wyżej argumenty, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd oddalił odwołania płatnika składek.

SSO Ewa Milczarek